

KOOPERATIVE

KOT OSNOVA NOVEGA

»SOCIALNEGA PODJETNIŠTVA«

UVOD

Po 20 letih samostojnosti se v Sloveniji, kot samostojni državi združene Evrope, soočamo s problemi splošnega družbeno-gospodarskega razvoja in smo ponovno pred novimi izzivi ter vprašanjem, kot smo bili koncem 90-tih v nekdanji skupni državi Jugoslaviji. Temeljno vprašanje razvoja Slovenije se glasi, ali še naprej slediti klasičnim oblikam in modeli neoliberalnega kapitalizma evro-ameriškega tipa, ki je cel svet potisnil v današnjo družbeno-ekonomsko krizo, ali pa mobilizirati v večji meri tudi svoj lastni ustvarjalni potencial in učinkovito uporabiti tudi pozitivne izkušnje iz nekdanje socialistične samoupravne skupnosti.

Propadanje nacionalnega gospodarstva in pozitivnih družbenih moralnih vrednot terja, od vsakega zavednega državljana Slovenije, odgovorno in premišljeno ravnanje ter iskanje odgovora na vprašanje, kako zagotoviti pogoje obstoja in razvoja entitete slovenskega naroda v danih mednarodnih družbeno-ekonomskih odnosih in razmerah.

V Sloveniji imamo med vsemi nacionalnimi entitetami ali narodi sveta najboljšo možnost in priložnost, da kombiniramo izkušnje (ali prakso) iz preteklosti z novimi spoznanji iz sedanjosti in ustvarimo z generacijo, ki je spoznala ter živela oba družbena sistema (samoupravni socializem in današnji kapitalizem), nove temelje modernega nacionalnega gospodarstva ali »socialne ekonomije« in odgovornega »socialnega podjetništva«, ki bo omogočilo Sloveniji pot iz sedanje družbeno-ekonomske krize ter ji zagotovilo novo vlogo in mesto v mednarodni skupnosti.

V nadaljevanju navajam spoznanja in zasnove razvoja delovanja kooperativ v zahodnih razvitih državah, ki dokazujejo novo kvaliteto družbeno-ekonomskega razvoja v smeri družbenih vrednot nekdanjega socialističnega samoupravnega sistema. Vprašanje, ki se nam ponuja kar samo po sebi se glasi: »Zakaj nebi bilo mogoče oblikovati nov družbeno-ekonomski model, ki združuje spoznanja razvoja kooperativ v zahodnih razvitih državah in spoznanja ter izkušnje nekdanjega samoupravljanja ali izkušenj samoupravljalcev podjetij v bivši državi?!«

Glavna iniciativa razvoja kooperativ ali zasnove novega družbeno-ekonomskega modela na osnovi nove socialne ekonomije v zahodnih državah predstavlja Mednarodno združenje kooperativ (ICA) z novo izjavo narave kooperativ, kot je podana v nadaljevanju besedila s pripadajočo vsebino, kot sledi:

VSEBINA

- Definicija
- Vrednote
- Načela
 - Dodatek k izjavi
 - Preambula
 - Zakaj je nastala nova izjava

- Obrazložitev izjave o naravi kooperativ
 - Definicija
 - Vrednote
- Prvo načelo: prostovoljno in odprto članstvo
- Drugo načelo: demokratični nadzor članstva
- Tretje načelo: ekonomska participacija članstva
- Četrto načelo: samostojnost in neodvisnost
- Peto načelo: izobraževanje, pridobivanje veščin in dostopnost informacij
- Šesto načelo: sodelovanje med kooperativami
- Sedmo načelo: skrb za širšo skupnost
- Sklepna misel

DEFINICIJA

»Kooperativa je samostojno združenje posameznikov, ki so se prostovoljno povezali zato, da bi zadovoljili svoje ekonomske, socialne, kulturne in druge potrebe ali težnje. Kooperativa je podjetje, katerega lastniki so člani sami, ki ga demokratično vodijo in nadzirajo.«

VREDNOTE

Temeljne vrednote, na katerih so osnovane kooperative, so samopomoč, samo-odgovornost, demokracija, enakost, enakopravnost in solidarnost. Člani kooperativ nadaljujejo tradicijo pionirjev kooperativ in verjamejo v etične vrednote poštenja, odprtosti, socialne odgovornosti in obče skrbi za druge.

NAČELA

Načela predstavljajo smernice za uresničevanje temeljnih vrednot v praksi.

- **Prvo načelo: prostovoljno in odprto članstvo** Kooperative so prostovoljne organizacije, katerih članstvo je odprto za vse, ki želijo uporabljati storitve kooperative in so pripravljeni sprejeti odgovornosti, ki izhajajo iz naslova članstva; pri tem ni spolnih, socialnih, rasnih, političnih ali religioznih diskriminacij.

Drugo načelo: demokratičen nadzor članstva Kooperative so demokratične organizacije, v katerih nadzor vršijo člani, ki z aktivno udeležbo odločajo o poslih. Tisti, ki so izvoljeni kot predstavniki kooperative, so neposredno odgovorni članstvu. Vsi imajo enake volilne pravice in sicer po pravilu "en član, en glas". Kooperative so organizirane v demokratični maniri na vseh ravneh medsebojnega povezovanja.

Tretje načelo: ekonomska participacija članstva Člani enakomerno prispevajo in demokratično nadzirajo kapitalske deleže kooperative. Običajno je vsaj del kapitala v skupni lasti. Za denar, ki ga člani prispevajo kot ustanovni (ali članski) vložek, dobijo kvečjemu omejeno povračilo. Presežek iz dobička člani investirajo praviloma v nadaljnji razvoj kooperative oziroma vzpostavljajo rezervnega fonda (vsaj del tega fonda ostane nedeljiv). Iz fonda lahko člani črpajo v skladu z deležem svoje poslovne udeležbe v kooperativi, del presežka pa ponavadi sproti in sporazumno usmerjajo v druge aktivnosti.

Četrto načelo: samostojnost in neodvisnost Kooperative so samostojne in avtonomne organizacije samopomoči pod nadzorom članstva. Če sklepajo dogovore z drugimi strankami, vključno z vladami, ali če pridobivajo denar iz virov zunaj kooperative, lahko to storijo samo tako, da obenem zagotovijo demokratičen nadzor članov in tako vzdržujejo avtonomijo.

Peto načelo: izobraževanje, pridobivanje veččin in dostopnost informacij Kooperative omogočajo izobraževanje in usposabljanje za pridobivanje veččin za svoje člane, za izvoljene predstavnike kooperative in za zaposlene; cilj izobraževanja in usposabljanja je, da bi pri razvoju kooperative vsi delovali čimbolj učinkovito. Vsi sodelujoči v kooperativi prispevajo k oblikovanju javnega mnenja, zlasti pa informirajo mlade ljudi in mnenjske voditelje o naravi in koristnosti kooperativ.

Šesto načelo: sodelovanje med kooperativami Cilj kooperativ je, da čim bolj učinkovito služijo svojim članom. S tem vsaka kooperativa krepi samo idejo in z njo povezano družbeno gibanje (medgeneracijsko sodelovanje), ki promovira sodelovanje tako v strukturah na lokalni, kot na regionalni, nacionalni in mednarodni ravni.

Sedmo načelo: skrb za širšo skupnost Kooperative delujejo v smeri trajnega razvoja lokalnih skupnosti!

- **DODATEK K IZJAVI**

Preambula

1. International Cooperative Alliance (ICA) je Izjavo o naravi kooperativ sprejela na kongresu v Manchesteru septembra 1995. Izjava vsebuje definicijo kooperative in temeljne vrednote družbenega gibanja, ki promovira kooperative in načela, ki naj bi usmerjala gibanje kooperativ v prehodu v novo tisočletje.
2. Dodatek k Izjavi pojasnjuje okoliščine, ki so botrovale oblikovanju Izjave, obenem pa podrobneje obdeluje posamezne ključne teme, ki so v Izjavi samo taksativno odprte.
3. ICA je od svojega nastanka leta 1895 priznana kot tista struktura, ki združuje kooperative po vsem svetu tudi na ta način, da artikulira in formulira enotno verzijo načel, po katerih naj bi kooperative delovale. Tako je ICA do leta 1995 sprejela že dve deklaraciji o načelih kooperativ in sicer leta 1937 in 1996; vse tri verzije pa je treba razumeti kot poskuse razlage in interpretacije načel kooperativ v sodobnem svetu.
4. Občasno revidiranje načel je hkrati vir pozitivne energije v družbenem gibanju za promocijo kooperativ, saj samo po sebi pomeni, da gibanje stalno išče načine, kako bi izhodiščno idejo kooperativ najbolje udejanjali v spreminjajočem se svetu. Tako se postavljajo ključna vprašanja in odgovori o novih oblikah organiziranja, ki se lahko soočajo z novimi izzivi, s tem pa se postavljajo za gibanje tudi novi cilji.
5. Družbeno gibanje kooperativ se neprestano spreminja, osnovne vrednote in motivi pa ostajajo isti: temeljno spoštovanje do vseh ljudi in globoka vera, da so si vsi ljudje sposobni sami izboljšati svoj položaj - predvsem s samopomočjo. Člani kooperativ verjamejo, da so demokratični postopki odločanja smiselni, zaželeni in učinkoviti tudi v poslovnem svetu. Verjamejo, da demokratično vodene in nadzorovane ekonomske strukture celovito prispevajo k splošnemu družbenemu dobremu.

6. Kljub temu ni mogoče trditi, da obstaja en sam skupni izvor, iz katerega izhajajo vse kooperative. Nasprotno: kooperative nastajajo po vsem svetu v najrazličnejših okoliščinah, služijo različnim namenom in potrebam ter vztrajajo v povsem različnih družbenih kontekstih. Namen Izjave o naravi kooperativ je artikulacija načel, ki naj bi prežemala vse kooperative, ne glede na to, kje in čemu obstajajo. Izjava predstavlja skupno osnovo, iz katere lahko kooperative nadaljujejo svoje poslanstvo in pri tem učinkovito sodelujejo.
7. Kooperative so se kot razpoznavne strukture najprej pojavile v Evropi v devetnajstem stoletju. Prvi vidni uspehi so se pokazali v težavnem obdobju prve polovice 19. stoletja in prav iz tistega časa je zraslo pet razpoznavnih tradicij: potrošniške kooperative (najbolj razširjene v Angliji, s pionirskim ozadjem v sloviti Rochdalski kooperativi), delavske kooperative (v začetku najmočnejše v Franciji), posojilniške kooperative (z začetki v Nemčiji), agrikolturne kooperative (s koreninami na Danskem in v Nemčiji) in storitvene kooperative - stanovanjske, zdravstvene itd. (nastajale so povsod v industrijsko razvitih krajih proti koncu stoletja). Vse našete tradicije so se do konca devetnajstega stoletja razširile povsod po Evropi, v naslednjem stoletju pa tudi drugod po svetu. Z Izjavo o naravi kooperativ je ICA prvič formalno prepoznala vse našete tradicije kot enakovredne konstitutivne elemente družbenega gibanja za uveljavljanje kooperativ in jim priznala njihovo vlogo pri nastajanju novih kooperativ v različnih kulturah in v različnih kontekstih.
8. Izjava naj bi enako služila vsem kooperativam v še tako različnih ekonomskih, kulturnih, političnih in socialnih okoljih. Zavedamo se, da so kooperative po svetu nastajale na različne in svojstvene načine, prilagajale izkušnje, načela in metode predhodnikov lastni situaciji ter s tem oblikovale organizacije v skladu z lastnimi potrebami, možnostmi in kulturnimi danostmi. Izjava o naravi kooperativ te različnosti v celoti sprejema in jih pozdravlja.
9. Izjava ponuja splošen okvir, znotraj katerega lahko delujejo kooperative vseh vrst. Vsaka smer in vsak sektor se seveda ubadeta s svojstvenimi prioritetami in potrebami. V času nastajanja izjave so vsi sektorji pripravili tudi operativna načela in s tem pokazali, kaj splošna načela pomenijo pri konkretni aplikaciji v sedanjem času.
10. Izjava navsezadnje kaže tudi na priložnost, ki se ponuja družbenemu gibanju kooperativ v tem času: priložnost, da v smislu harmonizacije interesov poseže v odnose med potrošniki, investitorji in delavci. Promoviramo razumevanje in skupne aktivnosti ter spodbujamo širjenje obzorij za najrazličnejše oblike sodelovanja.

Zakaj je nastala nova izjava?

ICA se je v devetdesetih letih soočila z novimi izzivi. V minulih desetletjih so se vplivi tržne ekonomije dramatično pokazali po vsem svetu. Trgovinske blokade so v precejšnji meri odpravljene. Obstaja večje število prostih trgovinskih območij. Vlade vse manj podpirajo kmetijstvo. To so samo nekateri primeri, ki lahko ilustrirajo temeljite spremembe kontekstov, v katerih so kooperative delovale dolga desetletja. Nadaljnji razvoj, pogosto pa tudi sam obstoj kooperativ, je odvisen od odziva kooperativ na spremembe. Nakazane spremembe namreč praviloma pomenijo večjo konkurenco na trgu. S sodobnimi komunikacijskimi orodji veliki ekonomski centri posegajo na oddaljene trge z minimalnimi vložki. Mnoge kooperative so se nenadoma soočile z močno konkurenco, podprto z velikim kapitalom in pogosto naklonjeno zakonodajo. Na ravni miselnih vzorcev se kooperative soočajo z vplivi mednarodnih množičnih medijev in izobraževalnih institucij, ki z nenehnim ponavljanjem vedno bolj poudarjajo kot dominantne tiste posle, ki jih nadzirajo veliki investitorji. Zato so podjetja, katera demokratično nadzirajo ljudje, ki jim je podjetje v vitalnem interesu, toliko

bolj zanimiva. Ob tem pa se v medijih množičnega obveščanja poje slava izključno podjetjem klasičnega kapitalističnega tipa. To je vzbudilo premisleke zlasti v kooperativah v Severni Ameriki. Pokazala se je potreba po jasni artikulaciji tistih značilnosti, po katerih se kooperative razlikujejo od drugih podjetij; s takšno artikulacijo se jasno pokaže tudi vrednost in mesto kooperativ v družbi.

V Srednji in Vzhodni Evropi se vloga kooperativ pojavlja v kontekstu **propadanja ekonomskih modelov**, ki so vodeni iz enega centra. To dejstvo samo po sebi odpira možnost za ponoven vznik kooperativ, vendar pa je treba poudariti, da se to lahko zgodi samo ob temeljitnem razumevanju načel, s katerimi lahko nova gibanja omogočijo pogoje za nastajanje novih kooperativ. Še večji prostor se sočasno odpira v številnih azijskih deželah ter v nekaterih državah Latinske Amerike in Afrike. Prav vodje gibanj za kooperative iz teh držav v mednarodno zvezo prispevajo največ svežega entuziazma.

Pri tem se kooperative seveda soočajo z vsemi najbolj perečimi problemi globalne civilizacije: naglo povečevanje populacije, strašno povečani negativni vplivi na okolje, povečana koncentracija ekonomske moči v rokah minimalne manjšine, stalne krize, ki se na različne načine odražajo tako rekoč v vseh kulturah, poglobljajoči se cikli napredovanja revščine v številnih krajih na svetu in vse pogostejši izbruhi vojn lokalnih razsežnosti.

Nihče ne misli, da bi kooperative lahko rešile del ali celoto takšnih problemov, prepričani pa smo, da lahko k rešitvam konstruktivno pripomorejo. **Kooperative na primer proizvajajo in posredujejo kvalitetno hrano po sprejemljivih cenah.** Ob dejstvu, da so kooperative tesno povezane z neposrednim okoljem, iz katerega izhajajo, je njihova skrb za okolje sama po sebi razumljiva. Predvsem pa kooperative, ki izpolnjujejo svoje zgodovinsko poslanstvo, pripomorejo k bolj poštenemu razporeditvi ekonomske moči. Od kooperativ, kjer koli že so, lahko pričakujemo, da bodo lokalno skupnost obogatile. Predvsem pa bodo pomagale ljudem, da sami poiščejo izhod iz revščine. Ob tem kooperative predstavljajo tudi mostove med ljudmi različnih kultur, veroizpovedi ali političnih prepričanj. Kooperative lahko največ ponudijo že samo s tem, da vztrajajo pri svojih načelih in učinkovito odgovarjajo na potrebe svojih članov.

Izjavo o naravi kooperativ je torej treba jemati v kontekstu preteklosti, prihodnosti in predvsem sedanjega trenutka, polnega novih izzivov. Podrobnejša argumentacija posameznih delov Izjave, ki sledi, poskuša ujeti prav ta časovni razpon.

Izjava o naravi kooperativ - obrazložitev

DEFINICIJA

»Kooperativa je samostojno združenje posameznikov, ki so se prostovoljno povezali zato, da bi zadovoljili svoje ekonomske, socialne, kulturne in druge potrebe ali težnje. Kooperativa je podjetje, katerega lastniki so člani sami, ki ga demokratično vodijo in nadzirajo.«

Samostojnost oziroma avtonomija se nanaša na težnjo po čim večji neodvisnosti kooperativ od sredstev zasebnih podjetij!

Osebe so lahko posamezniki ali pravne osebe, ki se kooperativi priključijo ali iz nje izstopijo po svobodni volji, torej prostovoljno. Drugi del definicije poudarja vlogo kooperative pri zagotavljanju skupnega dobrega in pri prizadevanju za izboljšanje kvalitete življenja vseh

članov. Ponavadi morajo kooperative preživeti na prostem trgu in se torej primarno soočajo z ekonomskimi cilji, neredko pa imajo veliko vlogo na socialnem področju in v kulturi.

Socialno področje ne potrebuje podrobnejše razlage, saj so primeri samopomoči, bodisi pri zdravstvu, varstvu otrok, pomoči telesno ali duševno motenim osebam, dobro znani. Vendar morajo tudi tovrstne storitve upoštevati zakone ekonomije, saj le tako lahko dolgoročno zagotavljajo kvaliteten storitev v prid svojim članom. Kooperative, ki udeležujejo cilje na področju kulture v najširšem pomenu besede, se na primer ukvarjajo s promocijo lokalnih kulturnih posebnosti, s promocijo miru in tolerance, sponzoriranjem športa in kulturnih aktivnosti ter z drugimi dejavnostmi, ki izboljšujejo odnose v skupnosti. V resnici so prav prizadevanja za bolj kvaliteten intelektualno, duhovno in kulturno življenje tista, prek katerih lahko kooperative najbolj pomagajo svojim članom in s tem prispevajo k razvoju širše skupnosti.

Potrebe članov kooperative so lahko omejene ali maloštevilne, lahko so pestre in mnogotere, lahko so socialne, kulturne ali zgolj ekonomske; kakršnekoli že so, so potrebe članov izhodiščna točka obstoja kooperativ.

Kooperativa je »...podjetje, katerega lastniki so člani sami, ki ga demokratično vodijo in nadzirajo.« Ta del definicije poudarja, da je nadzor nad podjetjem porazdeljen med člane na demokratičen način. Ti dve značilnosti lastništva in nadzora sta bistveni pri razlikovanju kooperativ od podjetij kakšne druge vrste - na primer državnih ali kapitalističnih. Vsaka kooperativa je namreč »podjetje« v smislu razpoznavne ekonomske entitete, ki običajno deluje na prostem trgu.

VREDNOTE

»Temeljne vrednote, na katerih so osnovane kooperative, so samopomoč, soodgovornost, odgovorno podjetništvo, neposredna demokracija, enakost, enakopravnost in solidarnost.«

Kooperativno gibanje ima globoko in močno intelektualno zaledje. Teoretiki iz različnih koncev sveta so v zadnjih dveh stoletjih brez prekinitve prispevali svoje misli o kooperativah. Dober del premišljevanj je bil namenjen vrednotam. Kooperative so se po svetu pojavljale v pestri paleti verskih in kulturnih okolij, vključno z vsemi večjimi svetovnimi religijami in ideologijami. Ponavadi so duhovna in intelektualna okolja močno vplivala tudi na voditelje kooperativ, posledično pa se vsaka diskusija o vrednotah znotraj kooperativ povezuje s potrebo po premisleku o etičnih kodeksih. Proces, ki je vodil k soglasju o bistvenih vrednotah kooperativnega gibanja, je zatorej kompleksna naloga, vloženi trud pa bo teži naloge primerno povrnjen.

Besedo **samopomoč** uporabljamo v prepričanju, da vsi ljudje lahko vplivajo na svojo usodo. Obenem verjamemo, da osebna rast lahko poteka samo v povezavi z drugimi ljudmi. Kot posameznik je človek dejansko omejen. Skozi skupno akcijo in z medsebojno odgovornostjo pa lahko posameznik doseže več, posebej takrat, ko gre za vplive na prostem trgu ali v odnosu do vlad. Posamezniki v kooperativi napredujejo tudi skozi pridobivanje veščin in izkušenj, s katerimi lahko vedno koristneje prispevajo k nadaljnjemu razvoju kooperativ. Bolj ko se člani naučijo razumeti svoje kolege, več se od njih lahko naučijo in več lahko od njih pridobijo. Bolj ko spoznajo položaj in vlogo kooperativ v širšem okolju, več o svojem okolju izvejo. V tem smislu so kooperative institucije, ki združujejo stalno izobraževanje in razvoj vseh udeležencev.

Kooperative spoštujejo vrednoto **enakosti**. To velja za vse člane, pri čemer so člani lahko posamezniki ali pa skupine posameznikov. V vsakem primeru je osnova kooperative subjekt, kar je tudi bistveni kriterij za razlikovanje kooperativ od oblik organiziranja poslov, ki jih nadzira kapital ali država. Člani imajo pravico soodločanja, pravico glasovanja, pravico, da so informirani in da sodelujejo pri vseh zadevah, pomembnih za kooperativo. Pri združevanju članov mora biti zadoščeno načelu enakosti, čeprav je to pogosto težak izziv - zlasti v velikih podjetjih in v federacijah.

Podobno je z vrednoto **enakopravnosti**. Enakopravnost se v prvi vrsti nanaša na način, kako se v kooperativi ravna s člani. Pri povračilih (dividende, določanje višine kapitalskih rezerv, bonitete pri plačevanju obveznosti) za posamezne vložke v kooperativo morajo veljati ista pravila za vse.

Poslednja vrednota je **solidarnost**, ki ima dolgo tradicijo v mednarodnih gibanjih. Zagotavlja, da aktivnost kooperativ ni zgolj oblika zadovoljevanja omejenih oziroma posamičnih interesov. Kooperativa, ki vključuje to vrednoto, ni zgolj združenje članov, temveč je tudi kolektiv. Člani so tako odgovorni za to, da se z vsemi (člani cooperative, zaposlenimi ali zunanjimi partnerji) ravna pošteno in da so vedno v ospredju skupni interesi. Solidarnost na nek način predstavlja tisto, kar ima kooperativa skupnega v ekonomskem in socialnem smislu; na ta način kooperativa predstavlja afirmacijo moči kolektiva in s tem skupinske odgovornosti. Solidarnost pomeni tudi to, da člani kooperativ in cooperative držijo skupaj ter tako tvorijo globalno kooperativno gibanje. Kooperative sodelujejo na razne načine s ciljem, da svojim članom ponudijo dobrine in storitve čim boljše kvalitete po čim nižjih cenah. Sodelujejo tudi zato, da lahko pred javnostjo in v odnosih z vladami ponudijo čim bolj enotna stališča. Strinjajo se, da imajo veliko skupnega ne glede na to, da so si po namerah in kontekstih zelo različne. Treba je tudi poudariti, da je solidarnost obenem vzrok in posledica samopomoči ter vzajemne pomoči, dveh temeljnih konceptov filozofije kooperativ.

Temeljne vrednote, ki predstavljajo izhodišče filozofije kooperativ, razlikujejo cooperative od ostalih oblik organiziranja za doseganje ekonomskih ciljev. Nekatere države so koncepta samopomoči in vzajemne pomoči povsem prezrle in so »kooperative« ustanavljale »od zgoraj«, kar je povzročilo temu primerne posledice - tako v načinu organiziranja kot financiranja.

»Člani kooperativ nadaljujejo tradicijo pionirjev kooperativ in verjamejo v etične vrednote poštenja, odprtosti, socialne odgovornosti in obče skrbi za druge.«

Tradicija pionirjev je namenoma izpostavljena, saj so, tako kot vsakemu drugemu gibanju, tudi kooperativam na začetku stali na čelu ustanovitelji, moški in ženske z izjemnimi sposobnostmi, globoko zasidranimi etičnimi in moralnimi vrednotami ter darom za pragmatičen pristop k problemom. Posamezniki kot so pionirji Rochdale cooperative, Friedrich Wilhelm Raiffeisen, Herman Schulze-Delitzsch, Philippe Buchez, škof Grundtvig ali Alphonse Desjardins, so tako deležni spoštovanja in spomina, saj so v njihovih okoljih nastajale prve cooperative, pa tudi zato, ker je imela njihova misel velik vpliv in je služila kot inspiracija na različnih področjih in v širšem prostoru. Mnoge cooperative so na samem začetku še posebej poudarjale poštenost: vztrajali so na primer pri poštem tehtanju, pri dobri kvaliteti in pri neoderuških cenah. Delavske cooperative so iskale načine za pošteno in odprto vodenje proizvodnih enot. Cooperative, ki so se ukvarjale z denarjem (posojilnice in hranilnice), so bile znane po poštem izračunavanju obresti.

Kooperative so vedno težile k poštenemu ravnanju v odnosu do svojih članov, to pa je samo po sebi vodilo tudi do bolj poštenega odnosa do nečlanov. Od tod tudi izhaja nagnjenost kooperativ k odprtosti: želijo si, da bi javnost o njihovem delovanju izvedela čim več.

Etične vrednote kooperativ izhajajo tudi iz posebnega odnosa kooperativ do skupnosti: cooperative so odprte za članstvo, njihovo poslanstvo predstavlja podpora in spodbuda vsem ljudem, da se odločijo za samopomoč. Cooperative so »podedovale« tradicijo skrbi za kvaliteto življenja posameznikov in celotne lokalne skupnosti. Socialna odgovornost je torej neke vrste obveznost, ki je vgrajena v vse aktivnosti kooperativ. Tako so številne cooperative v okviru svojih možnosti pokazale zavidljivo raven sposobnosti za pomoč drugim; širši skupnosti so prispevale tako v finančnem pogledu kot s človeško podporo. Številne cooperative so dejavne tudi zunaj svojih lokalnih skupnosti in mnoge med njimi so tudi mednarodne. Primeri, ko so cooperative pomagale pri nastajanju sorodnih kooperativ (zlasti v tretjem svetu) so zares številni in na to tradicijo so cooperative lahko ponosne.

Na kratko: pravičnost, poštenje, odprtost, odgovornost do skupnosti in skrb za druge so vrednote, ki so prisotne v različnih organizacijah, v kooperativah pa so najbolj izrazite in konsistentne.

Načela

Načela predstavljajo smernice za uresničevanje temeljnih vrednot v praksi

UVODNE OPOMBE

Nekateri razumejo načela kot toga, zavezujoča napotila, ki jih je potrebno izpolnjevati dobesedno. Deloma to tudi drži, saj naj bi načela predstavljala standarde in merila, s pomočjo katerih lahko določene aktivnosti omejimo ali celo prepovemo, druge pa spodbujamo. A načela so več kot gola merila. So predvsem smernice za premislek o načinih ravnanja in odločanja. Samo preverjanje skladnosti ravnanja cooperative s tu zapisanimi načeli ni dovolj. Bolj je pomembno, da se cooperative neprestano zavedajo samega duha, sporočilnosti in vizije, ki jo nakazujejo načela. Načel torej ne gre jemati kot seznam, ki ga občasno privlečemo na dan, ga spremenimo in posodobimo ali z njim ocenjujemo minulo delo. Načela služijo kot spodbuda in kot navdih za utrditev kooperativ v prihodnosti.

Načela so med seboj povezana in med seboj odvisna. Če eno načelo ostane prezrto, so šibkejša tudi vsa ostala. Kooperativ zatorej ne moremo soditi po enem samem načelu; raje jih preiščljamo v kontekstu vseh načel, ki tvorijo celoto.

Prva tri načela se nanašajo na notranjo dinamiko, ostala štiri načela pa vključujejo tudi odnose zunaj posamezne cooperative.

Prvo načelo: prostovoljno in odprto članstvo

»Kooperative so prostovoljne organizacije, katerih članstvo je odprto za vse, ki želijo uporabljati storitve cooperative in so pripravljeni sprejeti odgovornosti, ki izhajajo iz naslova članstva; pri tem ni spolnih, socialnih, rasnih, političnih ali religiozних diskriminacij.«

Poudarek na prostovoljnem vstopanju v cooperative na samem začetku niza načel ni naključen. Odločitev za sodelovanje in prevzem odgovornosti za cooperative morata biti

svobodni; ljudi na dolgi rok pač ni mogoče siliti h kooperativnosti. Kooperativa je močnejša, ko imajo njeni člani in članice možnost preučiti in razumeti tako naravo kot prednosti in obveznosti v kooperativi. Razumeti morajo, da so v kooperativi po svoji lastni volji in odločitvi. Vemo pa, da so kljub temu marsikje v svetu ljudi prisilili k vstopanju v posamezne kooperative različni ekonomski in politični pritiski. V teh primerih bi morala vodstva čutiti še posebno odgovornost ter zagotoviti vsem članom in članicam možnost polnega sodelovanja v vodenju, saj bodo ljudje le tako podprli kooperativo tudi dolgoročno in z vsemi odgovornostmi.

Načelo »za vse, ki želijo uporabljati storitve kooperative...« prepozna, da se kooperative ustanavljajo s povsem določenim ciljem: najpogosteje kooperative služijo samo določenim in omejenim ciljnim skupinam. Ribiška kooperativa služi ribičem, stanovanjska kooperativa lahko ponudi dom samo omejenemu številu ljudi, delavska kooperativa lahko nudi samo omejeno število delovnih mest. Z drugimi besedami, obstajajo sprejemljivi in razumljivi razlogi za to, da kooperative postavijo meje glede števila članstva.

Načelo »...so pripravljeni sprejeti odgovornosti, ki izhajajo iz naslova članstva...« spominja člane na to, da imajo v kooperativi svoje odgovornosti. Odgovornosti so seveda v posameznih kooperativah različne, praviloma pa vključujejo volilno pravico, udeležbo na sestankih in redno uporabo storitev kooperative, pri čemer naj se člani držijo načela pravičnosti. Odgovornosti do kooperative zahtevajo stalno prisotnost, ki pa se mora obrestovati s konkretnimi koristmi tako za člane kot za kooperativo.

Kooperative bi morale zagotoviti, da v skupnosti ne prihaja do ovir zaradi spola. Več kot to: kooperative bi morale vztrajati pri spoštovanju načela kvote za ženske zlasti v programih izobraževanja in razvijanja vodstvenega kadra.

Kooperative naj bi - s svojimi programi ali v sodelovanju z drugimi - poskušale doseči najširše skupine prebivalcev, skupine ljudi in manjšine, ki želijo koristiti storitve kooperative. Osnova za tako aktivno politiko naj ne bo dobrodelnost temveč posledica razumevanja bogatih priložnosti kooperativne akcije po načelu odprtosti.

Prvo načelo prepoveduje diskriminacijo na podlagi socialnih označevalcev. Pri tem mislimo v prvi vrsti na razlikovanje po razrednem ključu. Prizadevanja za vključevanje ljudi različnih socialnih statusov so v kooperativah tradicionalna, kar kooperative tudi ločuje od številnih drugih ideologij, ki so se rodile v 19. stoletju. Termin »socialni« se nanaša tudi na kulturne identitete, kamor sodijo tudi etnične in nacionalne pripadnosti. Pri tem smo kakopak v težavah, saj so mnoge kooperative nastale prav v specifičnih kulturnih ali socialnih prostorih, zelo pogosto v manjšinskih ali marginalnih okoljih. Take kooperative imajo seveda vso pravico do obstoja in so legitimni del globalnega gibanja kooperativ - če seveda ne ovirajo in ne preprečujejo kooperativ v drugih socialnih skupinah, ne izkoriščajo ne-članov v njihovi skupnosti in sprejmejo odgovornost za pospeševanje razvoja gibanja kooperativ v njihovem okolju.

To načelo se nanaša tudi na »rase«. Do današnje verzije Deklaracije so se v gibanju terminu rasa izogibali v prepričanju, da ne bi smeli sprejeti ideje o razločevanju ljudi po rasah. »Rasa« lahko pomeni razlikovanje ljudi po bioloških lastnostih, kar je v minulih stoletjih povzročalo številne razkole v civilizaciji, vključno z vojnami in genocidi. Razprave s privrženci kooperativ povsod po svetu pa so pripeljale do zaključka, da bi bilo izogibanje omembe ras lahko zavajajoče ali pa bi dopustilo možnost za interpretacijo, da je diskriminacija po rasah v

gibanju kooperativ dopustna. Kongres pa v tem primeru ni želel dopustiti nobenega dvoma o jasnosti stališča gibanja kooperativ.

Prav tako naj bodo kooperative odprte za članstvo ne glede na politične pripadnosti posameznikov in posameznic. Od samega začetka gibanja pa do danes so kooperative spodbujale ljudi različnih političnih prepričanj in člane ter članice različnih političnih skupin, da bi med seboj sodelovali. Na ta način naj bi presegali tradicionalne ideologije, ki prepogosto ustvarjajo napetosti, nemir in nasilje.

V bistvu je tovrstna odprtost, s katero poskušamo združiti različne ljudi, ki uresničujejo skupne cilje, največji potencial, s katerim gibanje kooperativ vstopa v novo tisočletje.

Praviloma vse kooperative dopuščajo možnost za članstvo vsem ljudem, ne glede na njihovo vero. Obstajajo pa tudi kooperative - najpogosteje finančne - ki jih organizirajo cerkve ali religiozne skupnosti. Take organizacije ne negirajo tega načela, če seveda v svojem ravnanju ne ovirajo ali preprečujejo sorodnih kooperativ ali organizacij, ki jih organizirajo druge religiozne skupnosti, če ne izkoriščajo ne-članov v svoji skupnosti, če sodelujejo z drugimi kooperativami v najboljši možni meri in sprejmejo odgovornost za pospeševanje razvoja gibanja kooperativ v svojem okolju.

Prvo načelo se tako zaključi z reafirmacijo zaveze dostojanstvu vseh posameznic in posameznikov: v kooperativah ni spolnih, socialnih, rasnih, političnih ali religioznih diskriminacij. Prvo načelo je najtesneje povezano z načelom demokratičnega nadzora članstva (drugo načelo) in z načelom izobraževanja (peto načelo), saj lahko člani igrajo aktivno vlogo samo tedaj, kadar so ustrezno obveščeni in kadar med njimi obstajajo učinkoviti načini komuniciranja: tako med izvoljenimi osebami v vodstvu kakor med zaposlenimi (če obstajajo). Člani se bodo počutili v kooperativi aktivne in koristne samo tedaj, kadar se preverja in upošteva njihovo mnenje. Brez dvoma je potrebno in koristno, da so v vodstvu in operativni izvoljeni ali nameščeni ustrezno usposobljeni ljudje, ki morajo zares prisluhniti članom in razumeti njihovo mnenje, ne glede na siceršnja različnost, zapisano v zaključku prvega načela.

Načelo članstva je gotovo najmočnejše, vse prepogosto pa tudi najbolj zanemarjeno od vseh načel. V bistvu pomeni, da mora obstajati posebno in pozorno načrtovano razmerje med kooperativo in tistimi, ki jim ta kooperativa služi. To razmerje naj opredeli posel, ki ga opravlja kooperativa, vpliva naj na način, kako se ta posel izvaja in usmerja razvoj kooperative na dolgi rok. Prepoznavanje centralne vloge članstva mora voditi k najvišji možni meri zaveze kooperative članstvu, zaradi katerega in za katerega je kooperativa tudi nastala.

Drugo načelo: demokratični nadzor članstva

»Kooperative so demokratične organizacije, v katerih nadzor vršijo člani, ki z aktivno udeležbo odločajo o poslih. Tisti, ki so izvoljeni kot predstavniki kooperative, so neposredno odgovorni članstvu. Vsi imajo enake volilne pravice in sicer po pravilu "en član, en glas". Kooperative so organizirane v demokratični maniri na vseh ravneh medsebojnega povezovanja.«

Demokracija je seveda kompleksen pojem. Za tokratno rabo bo dovolj, če demokracijo jemljemo kot določeno množico pravic. Znotraj kooperativ demokracija vključuje pravice in

odgovornosti. Pomeni pa precej več, predvsem v smislu vzgajanja in širjenja demokratičnih manir v najširšem smislu, kar je nikoli dokončana, težka, pomembna ali celo ključna naloga.

Prvi stavek - »Kooperativne so demokratične organizacije, v katerih nadzor vršijo člani, ki z aktivno udeležbo odločajo o poslih,« - določa, da v kooperativah brezpogojno odločajo člani in to v demokratični maniri. To načelo tudi poudarja aktivno vlogo članov pri določanju politike in drugih pomembnih odločitvah. V nekaterih kooperativah je aktivna participacija domena širših sestankov, na katerih člani razpravljajo o splošnih usmeritvah kooperative, sklepajo o ključnih odločitvah in sprejemajo načrte pomembnih aktivnosti. V nekaterih drugih - kot na primer delavskih, tržnih ali stanovanjskih kooperativah - pa so člani vključeni v odločanje bolj rutinsko, skozi vsakodnevno delo.

V vseh kooperativah so »Tisti, ki so izvoljeni kot predstavniki kooperative, neposredno odgovorni članstvu.« Ta stavek spominja izvoljene predstavnike kooperative, da morajo vedno delovati v takojšnjo in dolgoročno korist članov. Kooperativne ne "pripadajo" izbranim predstavnikom in odgovornim nič bolj kot zaposlenim, ki so tem vodstvenim osebam podrejene. Kooperativne pripadajo članom in vsi izvoljeni predstavniki oziroma odgovorne osebe v celem mandatu odgovarjajo za svoja dejanja članstvu.

Drugi del načela se glasi: »Vsi imajo enake volilne pravice in sicer po pravilu "en član, en glas". Kooperativne so organizirane v demokratični maniri na vseh ravneh medsebojnega povezovanja.« Ta del načela opisuje običajno pravilo za volitve v kooperativah. Pravilo je razumljivo za primarne kooperativne, katerih člani so posamezniki in posameznice. Pravila za volitve predstavnikov na drugih ravneh povezovanja kooperativ pušča deklaracija odprta v prepričanju, da bodo kooperativne same našle najbolj demokratične modele v danih okoliščinah. V nekaterih sekundarnih ali terciarnih kooperativah uporabljajo sistem proporcionalnih volitev, ki naj ustreza različnim ravnem interesov, velikosti (po članstvu) pridruženih kooperativ in stopnjam zavezanosti posamezne kooperative skupnemu poslu. Določila o volilnih pravilih v takih primerih bi morali periodično revidirati. Ponavadi se izkaže, da se v primerih, ko imajo majhne kooperativne v primerjavi z večjimi zanemarljiv glas pri odločanju, majhne kooperativne počutijo enako, kot da volilne pravice ne bi imele.

Tretje načelo: ekonomska participacija članstva

»Člani enakomerno prispevajo in demokratično nadzirajo kapitalske deleže kooperative. Običajno je vsaj del kapitala v skupni lasti. Za denar, ki ga člani prispevajo kot ustanovni (ali članski) vložek, dobijo kvečjemu omejeno povračilo. Presežek iz dobička člani investirajo praviloma v nadaljnji razvoj kooperative oziroma vzpostavljajo rezervnega fonda (vsaj del tega fonda ostane nedeljiv). Iz fonda lahko člani črpajo v skladu z deležem svoje poslovne udeležbe v kooperativi, del presežka pa ponavadi sproti in sporazumno usmerjajo v druge aktivnosti.«

Kooperativne delujejo tako, da je kapital v službi organizacije in ne obratno. Kooperativne obstajajo zato, da služijo potrebam ljudi, zato tretje načelo opisuje način kako člani obenem vlagajo v kooperativo in razporejajo dobiček.

Člani lahko v osnovi prispevajo kapital v kooperativo na štiri načine:

1. Večina kooperativ od članov zahteva, da investirajo članski delež oziroma deleže. Zelo redko se zgodi da bi se za tovrstne vloške izplačevale obresti.

2. Kadar kooperative same ustvarjajo rezerve z zadržanimi prihodki od dejavnosti, se te rezerve deloma ali v celoti štejejo za skupno lastnino članov, ki podpirajo kooperativo. Pogosto se tak kolektivni kapital v primeru, da kooperativa preneha delovati, ne razdeli med člane, temveč preide v uporabo drugim kooperativam ali lokalnim organizacijam s sorodnimi cilji.
3. Kooperative imajo pogosto precej večje potrebe po kapitalu kot pa ga lahko proizvedejo same s svojimi dejavnostmi. V takih primerih se od članov pričakuje, da prispevajo deleže periodično, upoštevajoč sprejeta rotacijska pravila in omejitve (upokojitev ipd.). Kooperative tudi v teh primerih običajno ne izplačujejo obresti, saj se pričakuje, da imajo člani koristi od redne dejavnosti, od stalne participacije v kooperativi ali od dividend v prihodnosti.
4. Kooperative v posebnih primerih člane zaprosijo za dodatne vložke. V mnogih primerih bi to morala biti bolj stalna praksa. V takih okoliščinah bi bilo primerno, da se obresti na vložke izplačujejo in sicer po poštenih obrestnih merah; ponavadi so merilo obrestne mere, ki jih uporabljajo banke ali vlada.

Člani nadzirajo celoten kapital svoje kooperative. V zvezi s tem obstajata dva ključna principa: 1. Ne glede na to, kako kooperativa akumulira sredstva za svoje dejavnosti, je končna odločitev o uporabi sredstev v rokah članov.

1. Člani morajo imeti pravico, da je vsaj del kapitala v njihovi kolektivni lasti, kar naj odlikava dejstvo, da so člani določene cilje uresničili skupaj.

Ko dejavnost kooperative proizvede dobiček, imajo člani pravico in obveznost, da odločajo o namembnosti teh sredstev. Običajno se dobiček nameni za naslednje namene: 1. Za nadaljnje razvijanje dejavnosti kooperative, kamor sodi tudi ustvarjanje rezerv, katerih del naj bi bil nedeljiv. Tak pristop bi moral postati v vsaki kooperativi običajna praksa razporejanja dobička, ki se ne vrača članom, saj je tak kapital vitalnega pomena za zagotavljanje dolgoročne trdnosti kooperative.

1. Za povračila vložkov članov (običajno kot dividende), kar je osnovano v načelu aktivne participacije članov. To je tradicionalen način, s katerim kooperativa nagradi člane za njihovo aktivno podporo.
2. Za podporo katerekoli druge dejavnosti, ki jo določijo člani.

Ena od najbolj pomembnih dejavnosti, ki naj bi jo kooperative podprle, je nadaljnji razvoj kooperativ v lokalni skupnosti - regionalno in globalno.

Četrto načelo: samostojnost in neodvisnost

»Kooperative so samostojne in avtonomne organizacije samopomoči pod nadzorom članstva. Če sklepajo dogovore z drugimi strankami, vključno z vladami, ali če pridobivajo denar iz virov zunaj kooperative, lahko to storijo samo tako, da obenem zagotovijo demokratičen nadzor članov in tako vzdržujejo avtonomijo.«

Kooperative so povsod po svetu precej odvisne od razmerij z državo in v državi. Vlade in parlamenti določajo zakonodajni okvir, znotraj katerega lahko delujejo kooperative. Z davčno, ekonomsko in socialno politiko lahko vlade kooperative bistveno podprejo ali pa jih ovirajo. Zato morajo kooperative vzpostaviti kar se da odprte odnose z vladami.

Tako kot so firme, ki jih nadzoruje kapital, v odnosu do vlad neodvisne in avtonomne, morajo biti avtonomne tudi kooperative!

Del četrtega načela, ki omenja "druge stranke", meri na vse bolj pogosto prakso kooperativ povsod po svetu: kooperative vstopajo v posle in skupne projekte z zasebnimi podjetji. Nobenega razloga ni za bojazen, da se bo ta tendenca obrnila v drugo smer. Prav zato načelo poudarja, kako pomembno je, da pri vstopanju v take odnose kooperativa obdrži svojo svobodo in avtonomijo - predvsem zato, da obdrži lastno usodo v svojih rokah.

Peto načelo: izobraževanje, pridobivanje veščin in dostopnost informacij

»Kooperative omogočajo izobraževanje in usposabljanje za pridobivanje veščin za svoje člane, za izvoljene predstavnike kooperative in za zaposlene; cilj izobraževanja in usposabljanja je, da bi pri razvoju kooperative vsi delovali čimbolj učinkovito. Vsi sodelujoči v kooperativi prispevajo k oblikovanju javnega mnenja, zlasti pa informirajo mlade ljudi in mnenjske voditelje o naravi in koristnosti kooperativ.«

Gibanje kooperativ ima dolgo in bogato tradicijo skrbi za izobraževanje. Zato peto načelo poudarja vitalni pomen, ki ga ima kontinuirano izobraževanje in usposabljanje v kooperativah. Pri tem z izobraževanjem ne mislimo samo na širjenje informacij ali na spodbujanje mentorstva, temveč predvsem na napore, ki jih je treba vložiti, da bi člani, zaposleni in odgovorni v kooperativi čim bolj razumeli kompleksno in pestro naravo kooperativ - tako filozofije kot akcije. Usposabljanje pa se nanaša na to, da kooperativa poskrbi, da vsi tisti, ki prevzemajo določene naloge, pridobijo za njihovo izvajanje ustrezna znanja in veščine; le tako lahko te naloge opravljajo odgovorno in učinkovito.

Izobraževanje običajno ponuja odlične priložnosti za komunikacijo med protagonisti in voditelji gibanja kooperativ ter njihovimi člani. Posebej je to pomembno za vodje, saj lahko na ta način izvejo veliko o potrebah članov. Izobraževanje bi moralo biti zasnovano tako, da bi stalno vplivalo na dejavnosti kooperativ, na razvoj novih programov, izboljšanje storitev ipd. Kooperativa, ki ima učinkovito dvosmerno komunikacijo med člani in vodstvom, pri tem pa učinkovito izvaja tudi svoje dejavnosti, bo le stežka propadla.

Peto načelo se zaključuje z ugotovitvijo, da imajo kooperative prav posebno odgovornost do mladih ljudi in do tistih, ki oblikujejo javno mnenje (politiki, državni uradniki, medijske osebe, delavci v izobraževanju...). Prav to je prepogosto šibka točka gibanja kooperativ, zato predstavlja eno ključnih razvojnih nalog za prihodnost. Ljudje preprosto ne bodo podprli in tudi ne bodo mogli pravilno vrednotiti tistega, česar ne razumejo.

Šesto načelo: sodelovanje med kooperativami

»Cilj kooperativ je, da čim bolj učinkovito služijo svojim članom. S tem vsaka kooperativa krepi samo idejo in z njo povezano družbeno gibanje, ki promovira sodelovanje tako v strukturah na lokalni, kot na regionalni, nacionalni in mednarodni ravni.«

Temu načelu je gibanje kooperativ sledilo od leta 1850. Čeprav je bilo prvič ubesedeno že leta 1966, še nikoli ni bilo tako pomembno, kot je danes. Kooperative morajo biti pri svojem združevanju in oblikovanju medsebojnih povezav povsem zunaj vpliva države. Šele skozi resnično in trdno sodelovanje pridejo prednosti kooperativ do polnega izraza. Tako lahko veliko dosežejo že na lokalni ravni. Ko so učinkovite v lokalnem delovanju in vzdržujejo

lokalne sheme lastništva kooperativ, si morajo obenem ves čas prizadevati za sodelovanje navzven, saj lahko določene učinke pridobijo samo skozi večja združenja - regionalno in globalno. Težko je uravnotežiti oboje in to ostaja večni izziv za vse strukture, ki si jih kooperative gradijo povsod po svetu.

Na vsak način bi morale kooperative povsod po svetu posvetiti več pozornosti prepoznavanju priložnosti za občasne skupne posle in združena podjetja. V skupne posle naj vstopajo z naravnostjo k praktičnim rešitvam in s pazljivim očesom za varovanje in zaščito interesov članov, tudi v primerih, ko gre za širitev ali povečanje interesov. Kooperative bi morale bolj kot doslej upoštevati možnosti mednarodnega sodelovanja. Pravzaprav bi v času, ko posamezne države izgubljajo mehanizme nadzora nad mednarodno ekonomijo, kooperative lahko odigrale pomembno vlogo pri zaščiti in uveljavljanju interesov "navadnih" ljudi.

Enako pomembna je potreba po vzpostavljanju in utrjevanju podpornih, skupnih in servisnih organizacij za kooperative. Relativno preprosto je, če se kooperativa zakoplje v svojo lastno dejavnost. Malce težje pa se je ozreti naokoli in ugotoviti, da obstaja tudi splošen interes, ki je osnovan na vrednoti solidarnosti in na načelu sodelovanja med kooperativami. Zato so potrebne splošne podporne in servisno storitvene organizacije. Prav zaradi tega je tako pomembno, da se kooperative različnih vrst združujejo za zelo praktične namene, med katerimi je treba izpostaviti predvsem nastop v odnosu do vlad in promocijo kooperativ v javnosti.

Sedmo načelo: skrb za širšo skupnost

»Kooperative delujejo v smeri trajnega razvoja lokalnih skupnosti.« Kooperative obstajajo v prvi vrsti zaradi koristi svojih članov. Zaradi te trdne povezanosti med kooperativo in člani, ki se najpogosteje kaže v omejenosti na določen geografski prostor, so kooperative najpogosteje vezane na svoje lokalne skupnosti. Imajo priložnost za vplivanje in so odgovorne za ekonomski, socialni in kulturni razvoj skupnosti. Odgovorne so za varovanje okolja. Člani se sami odločajo o tem, kako intenzivno bo delovanje kooperative v širši skupnosti, vendar se nobena kooperativa temu ne bi smela izogniti.

SKLEPNA MISEL

Sveženj načel, po katerih naj bi delovale kooperative, predstavlja življenjsko tekočino globalnega gibanja kooperativ. Ker izhajajo načela iz vrednot, ki so dale prvi zagon gibanju na samem začetku, predstavljajo tudi okvir za organizacijske strukture ter določajo smeri razvoja in perspektive, ki kooperative ločujejo od drugih načinov organiziranja. Načela predstavljajo vodilo, s katerim voditelji kooperativ in člani sami razvijajo svoje organizacije.

Iz besedila je razvidna praktična naravnost, ki so jo obarvale številne generacije - tako z neposrednimi izkušnjami, kot s filozofskim poglavljanjem. Zato so načela tudi elastična, prilagodljiva različnim vrstam kooperativ v različnih okoliščinah. Predvsem pa načela od članov zahtevajo, da se za začetek odločajo o naravi neposredne demokracije v svojih organizacijah in za tem o poslih in razvoju, o vlogi posameznih solastnikov kooperative in o načinih razporejanja dobička. To so bistvene postavke in izhodišča od katerih je odvisna tudi učinkovitost delovanja kooperativ in njihova identiteta ter sočasno opredeljuje mesto,

vrednost in vlogo kooperativ, kot temeljev socialnega podjetništva in ekonomije danes in jutri.

Slovenija lahko tako postane prva in gonilna sila razvoja novega družbenega-ekonomskega modela, ker ima še generacijo (samoupravljalcev) in zato, sposobnost in izkušnje ter druge pogoje (naravne danosti, znanje in ekonomske potenciale, kulturno-družbene vrednote,...), za združevanje spoznaj, prednosti in dosežkov razvoja kooperativ (zgoraj) in (bivšega) samoupravljanja v novo kvaliteto ali nadgradnjo obstoječih modelov v nov model družbeno-ekonomskega razvoja na temelju nove socialne ekonomije in socialnega podjetništva.

Le pogumni in odločni, ki so sposobni mobilizirati vse svoje ustvarjalne potenciale lahko uresničijo svoje sanje in cilje ter postanejo najboljši!

V Sloveniji to znamo in zmoremo, zato smo lahko najboljši, saj je zato potrebna le odločitev, da usodo za lasten razvoj in obstoj slovenskega naroda vzamemo v svoje roke in ne prepustimo tujcem, da nam vzamejo tisto, kar so gradili skozi zgodovino očetje in matere slovenskega naroda!

SP-150811